

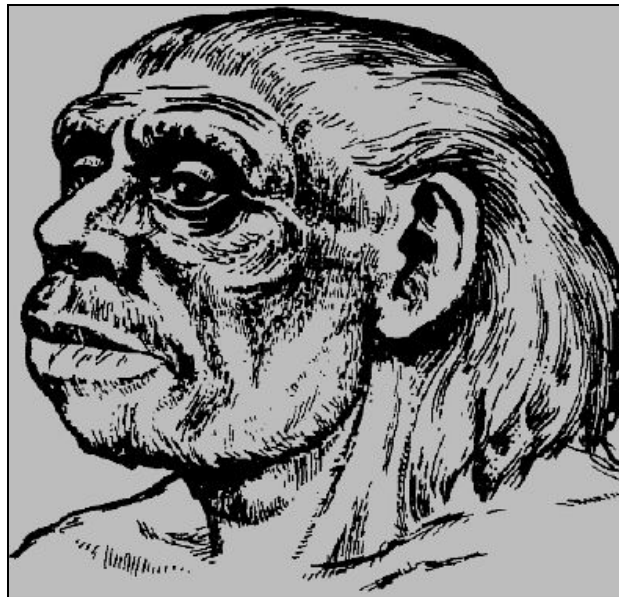
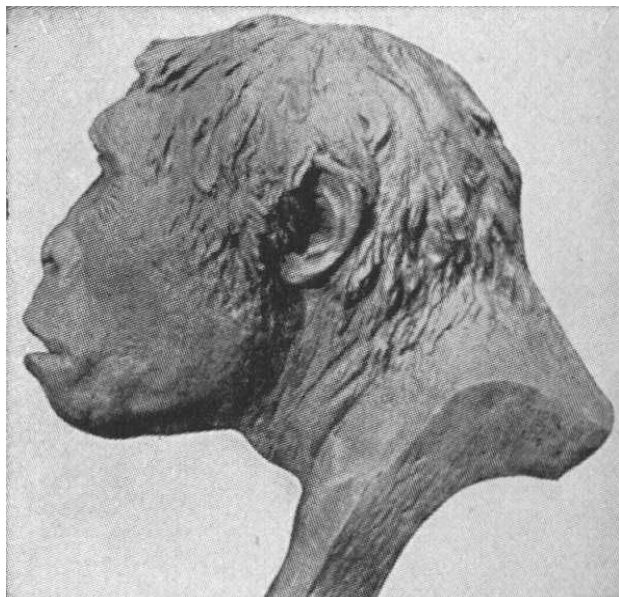
Лекція 1

1. Стародавня історія України. Трипільська культура. Кімерійці, скіфи, сармати.
2. Княжа доба.
3. Литовсько-польський період

За висновками вчених найдавніші люди на Землі з'явилися близько 3 млн. років тому.

На території України перші люди з явилися **1 млн. років тому.**

питекантроп
(архантропи)

неандерталець
(палеоантропи)

кроманьйонець
(неоантропи)

Знання про спосіб життя, знаряддя праці і досягнення первісної людини ми одержуємо з археологічних розкопок.

Археологія – наука, яка вивчає минуле за речовими пам'ятками.

У межах території сучасної України первісне суспільство вчені співвідносять з археологічними періодами, виділеними залежно від матеріалу, з якого переважно виготовляли знаряддя праці.

<u>Кам'яний вік</u>	Палеоліт <i>(давній кам'яний вік)</i>	ранній	<i>1 млн. – 150 тис. рр. тому</i>
		середній	<i>150 – 40 тис. рр. тому</i>
		пізній	<i>40 – 13 тис. рр. тому</i>
	Мезоліт <i>(середній кам'яний вік)</i>		<i>XI – VII тис. до н.е.</i>
Неоліт <i>(новий кам'яний вік)</i>		<i>VII – IV тис. до н.е.</i>	
<u>Мідно-кам'яний вік (енеоліт)</u>			<i>IV – III тис. до н.е.</i>
<u>Бронзовий вік</u>			<i>III – I тис. до н.е.</i>
<u>Залізний вік</u>			<i>I тис. до н.е. – V ст. н.е.</i>

НАЙДАВНІШЕ МИНУЛЕ УКРАЇНИ

 Межа просування льодовика близько 100 тис. років тому

Природа 18 тис. років тому:

 тундра

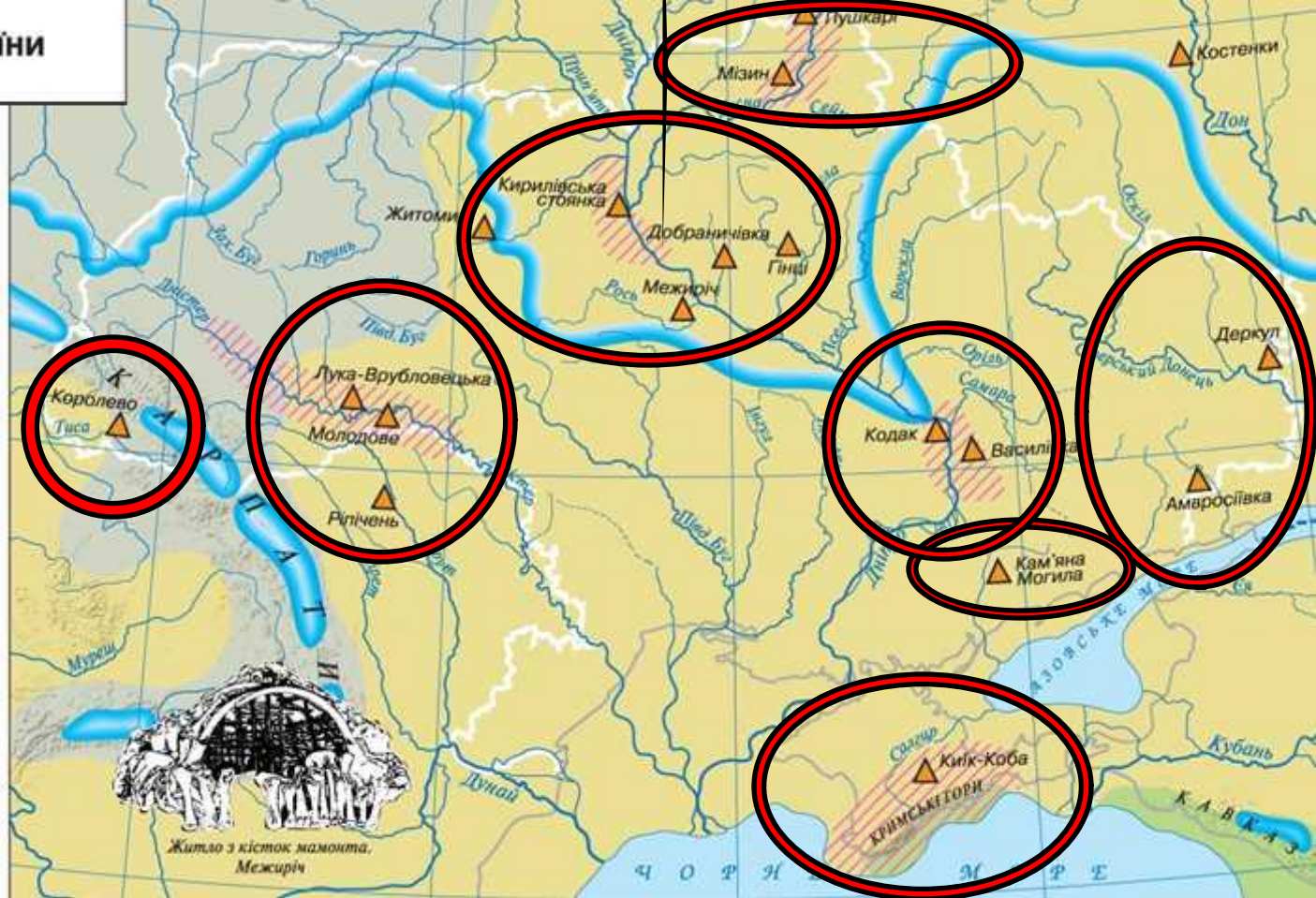
 холодні степи

 ліси

 сучасна берегова лінія

 Місця знахідок видатних пам'яток кам'яного віку

 Найбільш заселені райони

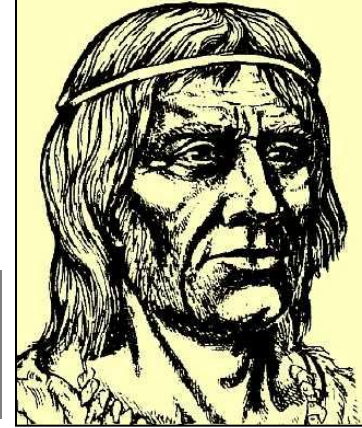

Близько 35-40 тис. років тому з'являється кроманьйонець – людина сучасного типу, названа людиною розумною (Homo

У мезоліті льодовик починає танути, формується сучасний клімат і ландшафт

України

стадо

рід

плем'я

Неолітична революція (7-4 тис. до н.е.) - перехід від привласнюючих форм господарювання (збиральництва, полювання, рибальства) до відтворюючих (землеробства, скотарства)

Поява землеробства і скотарства підштовхнула людей до винайдення першого штучного матеріалу – **кераміки** (випалена глина). З неї виготовляли різноманітний посуд для збереження зерна, молока й приготування страв. Виникли прядіння і ткацтво, з'явився ще один штучний матеріал – **тканина**.

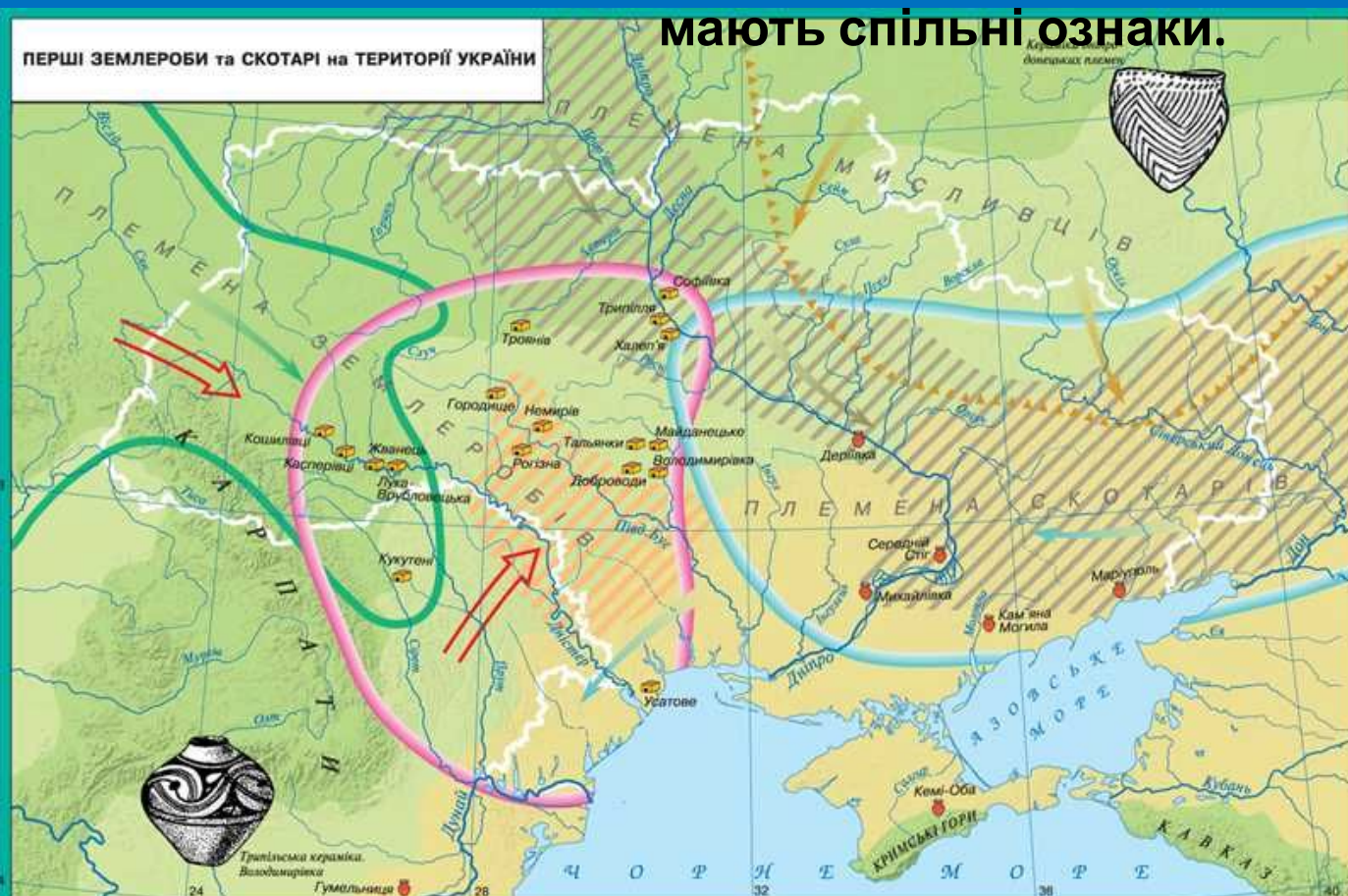
Оскільки назви давніх народів не збереглися, вчені послуговуються умовними, користуючись поняттям **археологічної культури**.

Археологічна культура – це сукупність розташованих на значній території речових пам'яток, які датуються одним відрізком часу і

мають спільні ознаки.

- буго-дністровська
- дунайська
- дніпро-донецька
- трипільська
- середньостогівська
- а

та

Природа 8 тис. років тому:

- ліси
- лісостепи
- степи

Шляхи проникнення землеробства

Землеробські культури:

- Район розселення племен буго-дністровської культури (друга половина VI – початок IV тис. до н.е.)
- Межа розселення племен дунайської культури (лінійно-стрічкової кераміки) у другій половині V тис. до н.е.
- Межа розселення племен трипільської культури (початок IV – кінець III тис. до н.е.)
- Культури мисливців та рибалок:
- Район розселення племен дніпро-донецької культури (друга половина V – друга половина III тис. до н.е.)

Південна межа просування племен ямково-гребінцевої кераміки (друга половина IV – III тис. до н.е.)

Культури скотарів
Межа розселення племен середньостогівської культури (середина IV – перша половина III тис. до н.е.)

Місця знахідок видатних пам'яток трипільської культури

інших культур

Напрями переселень племен

Поступово скотарські племена відокремлюються від землеробських і в степових районах України переходять до кочового способу життя, а в межиріччі Бугу і Дністра виникає високорозвинута землеробська

Д

За часів **енеоліту** люди вже почали використовувати перший метал –

Яскравим представником доби енеоліту в Україні є давньоземлеробська **Трипільська культура** (за назвою с. Трипілья на Київщині, де в 1896 р. археолог **Вікентій Хвойка** відкрив і дослідив перше

Нині відомі сотні трипільських поселень у межах України, Молдови та Румунії. У IV – III тис. до н.е. племена “трипільців” займали велику територію від Карпат до Дніпра. Поблизу сіл Доброводи, Майданецьке й Тальянки (Черкаська область) знайдено трипільські протоміста – найбільші на той час в Європі.

Реконструкція зовнішнього вигляду трипільців

Житло та знаряддя трипільців

ПЕЧЕРА "ВЕРТЕБА"
Борщівський р-н, с. Більче-Золоте

Посудина у вигляді упряжки биків.
Трипільська культура (кінець IV тис. до н.
є.)

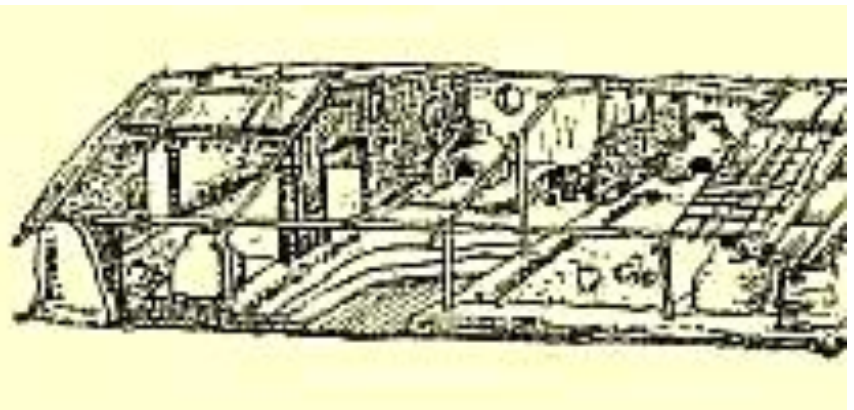

Численні людські фігурки свідчать, що у
Трипільців був поширений культ жінки

Тотем
з червоної
глини

Панорама трипільського протоміста

Будинки трипільці в

Трипільські орнаменти

Къ статья В. В. Хвойки.

Трипільська кераміка

Причини занепаду цієї культури у другій половині III тис. до н.е. до кінця не з'ясовані, найчастіше мова йде про внутрішню кризу внаслідок зниження врожайності та погіршення кліматичних умов та зовнішню загрозу зі степу з боку войовничих кочовиків.

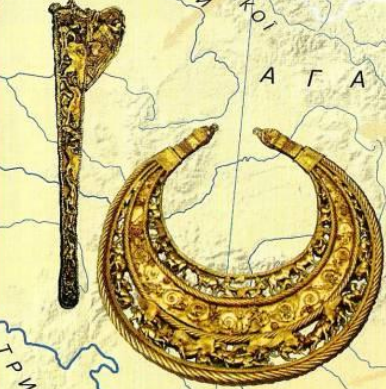

Кіммерійці, Скіфи, Сармати

	Кіммерійці	Скіфи	Сармати
Час існування на території України	IX-VII ст до н. е.	VII-III ст. до н. е.	III ст. до н. е – III ст. н. е.
Населення	іраномовні	іраномовні	іраномовні
Територія, яку займали	Північне Причорномор'я, Крим, Тамань	Прикубанські степи, Північний Кавказ, Північне Причорномор'я.	Північне Причорномор'я
Основні заняття	Кочове скотарство (конярство), орне землеробство, ремесло (обробка заліза), торгівля	Кочове скотарство, орне землеробство, ремесло, торгівля	Кочове скотарство, полювання, землеробство, ремесла
Суспільне життя	Військово-політичні союзи племен, перехід до станово-класового суспільства, рабство	Утворили державу Велика Скіфія (VI—V століттях до н. е.) Розподіл на три групи населення: скотарів, землеробів, царів. Влада належала царям та заможній племінній верхівці	Державу не створили. Використовували рабську працю.
З ким воювали	Урарту, Ассирія, Фрігія, Лідія, Скіфи	Перський цар Дарій I, македонський цар Філіпп II, Мідія, Лідія, сармати	Рим, Греція, скіфи, готи, гуни

**ВЕЛИКА СКИФІЯ. АНТИЧНІ МІСТА-ДЕРЖАВИ
в ПІВНІЧНОМУ ПРИЧОРНОМОР'І**

Масштаб 1 : 6 500 000
(в 1 см 65 км)

Велика Скифія у VII–IV ст. до н.е.
Головні походи скифія
СКОЛОТИ Праслов'янські племена
Найважливіші городища лісостепових племен

Столиця скифських царів
Скифські кургани
Місця знаходок інших видатних старожитностей

Похід перського царя Дарія проти скифія у 513 р. до н.е.; відступ персів
Табір Дарія
Перше грецьке поселення в Північному Причорномор'ї (VII ст. до н.е.)

Боспорська держава на початку V ст. до н.е.
Землі, приєднані до Боспору в V–III ст. до н.е.
Володіння Херсонеса в V ст. до н.е.

Територіальні придбання Херсонескої держави в IV ст. до н.е.
Володіння Ольвії
Володіння Тіри
Давньогрецькі назви

Мистецтво скіфів.
Гребінь з кургану Солоха
(неподалік Нікополя).

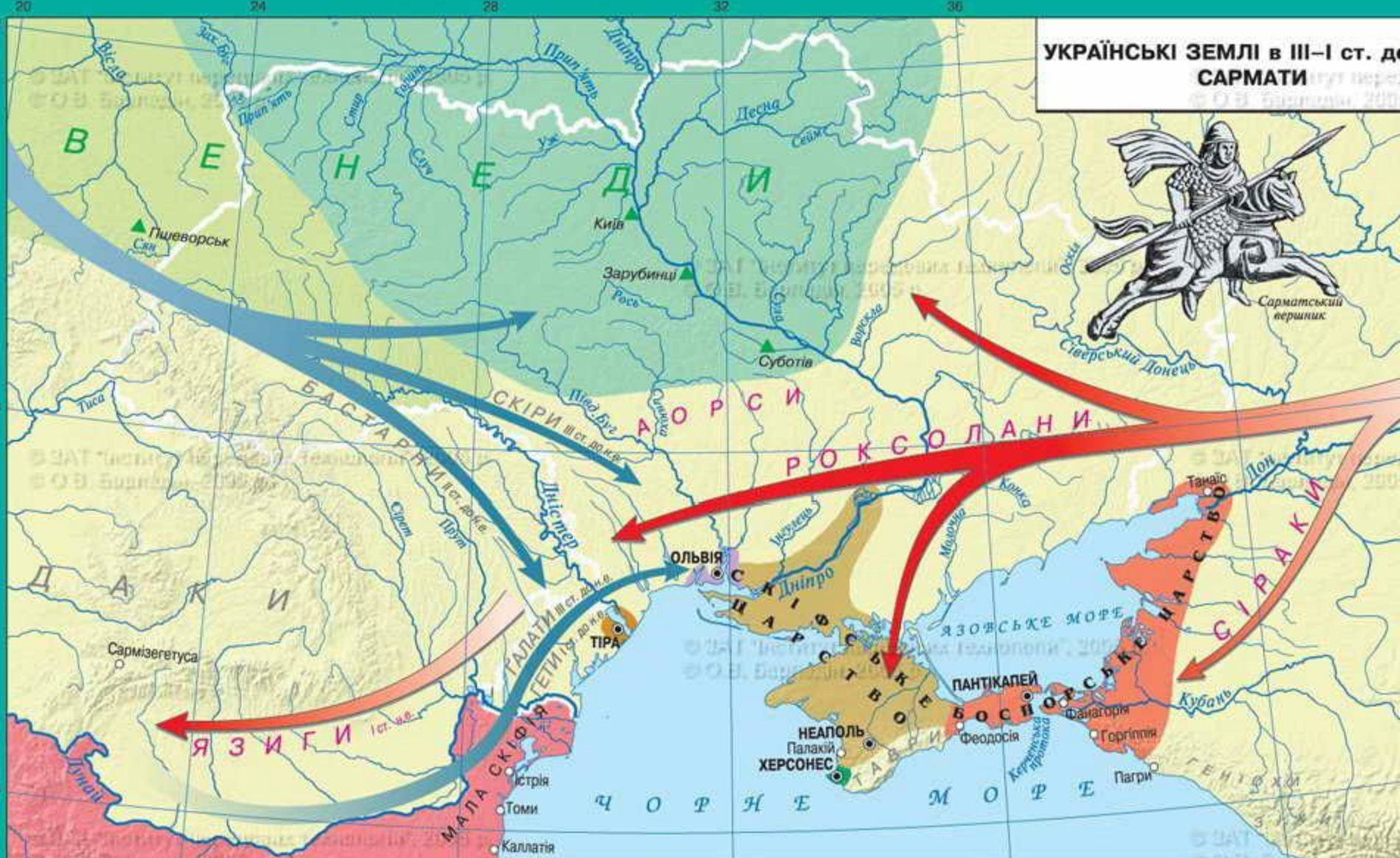
Скіфський вершник

Скіф-воїн. Реконструкція

УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ в III–I ст. до н.е. САРМАТИ

Переселення сарматів у III–I ст. до н.е.

Переселення інших племен

РОКСОЛАНИ Найбільші сарматські племена

ВЕНЕДИ Слов'янські племена

Райони розселення племен:

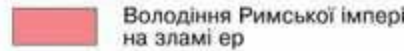
зарубинецької культури (II ст. до н.е. – II ст. н.е.)

пшеворської культури (II ст. до н.е. – IV ст. н.е.)

Місця знахідок видатних слов'янських старожитностей

Володіння Римської імперії на зламі ер

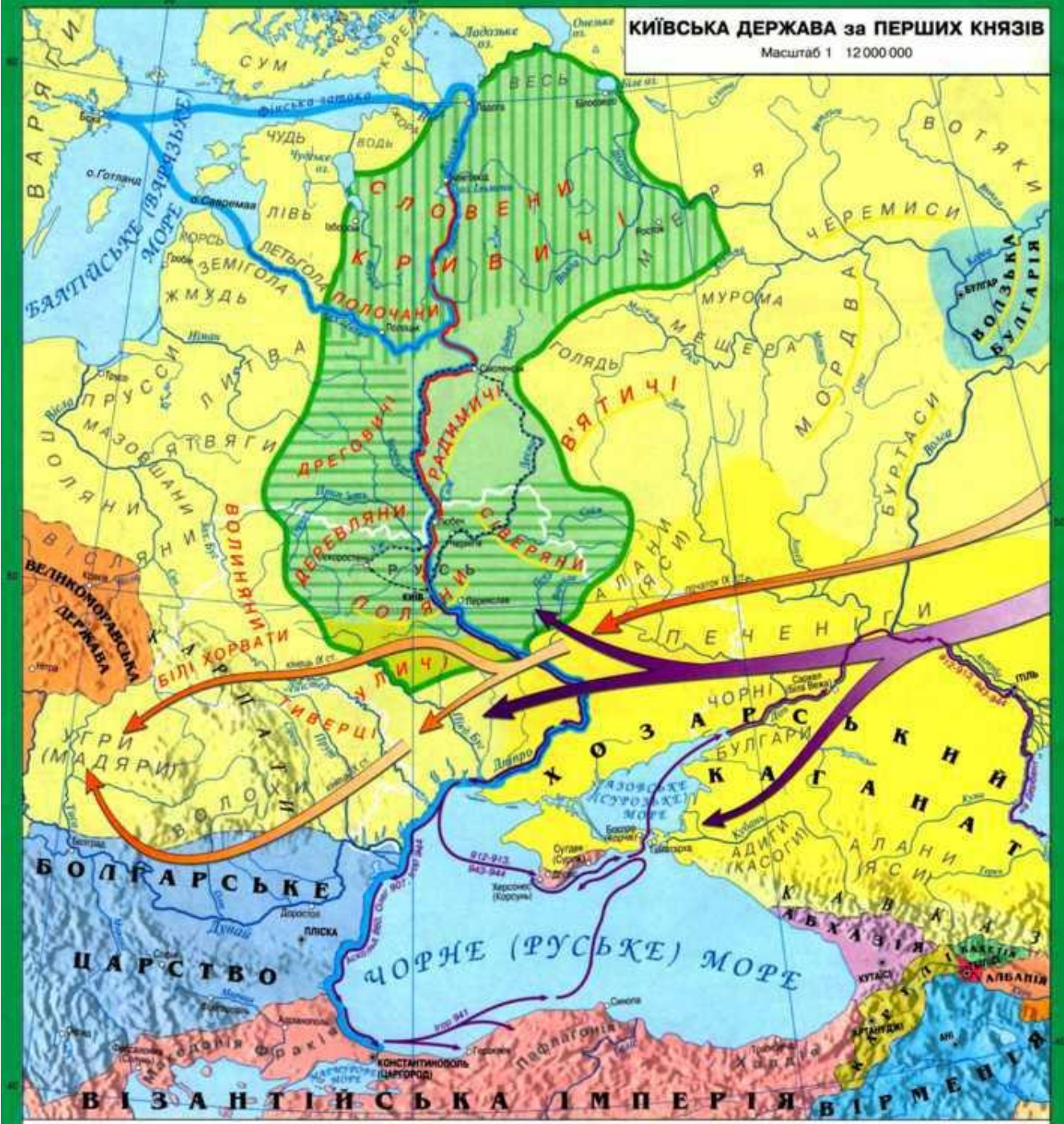
Сучасні кордони України

Сарматський вершник

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА за ПЕРШИХ КНЯЗІВ

Масштаб 1 : 12 000 000

Концепції походження держави Київська Русь

Варязька, Норманська теорія” - розробили у середині XVIII ст. німецькі історики, члени Петербурзької Академії наук Г. Байєр та Г. Міллер). Згідно цієї теорії фундамент Київської Русі заклали варяги – відомі на Заході під назвою норманів. Походження етноніму „Русь” пов’язувалося з назвою одного з племен норманів – шведів, яких фіни називали „руссю”, а потім Швецію в цілому „Ruotsi” (гребці). Нині норманська теорія походження Давньоруської держави поступово втрачає своє наукове значення. Фахівці об’єктивніше і зваженіше підходять до оцінки ролі „варязького чинника” в політичному житті Східної Європи.

Антинорманська теорія

- **М. В. Ломоносов, М. М. Тихомиров, М. С. Грушевський, М. Костомаров** – на основі всебічного вивчення різноманітних джерел, зокрема літописів, творів арабських і візантійських авторів, дійшли обґрунтованого висновку про **місцеве, південне походження держави Київська Русь та її назви.**
- **Арабські і візантійські автори першу велику східнослов'янську державу називали „Руссю”, а її народ – русами. Давньоруські літописці в термін „Русь” вкладали в різних випадках неоднакові поняття: у вузькому розумінні термін „Русь” означає Середнє Подніпров'я – приблизно територію Київщини, Чернігівщини і Переяславщини – землі полян, сіверян, древлян, тобто племен, які започаткували ранньодержавне утворення „Русь”; у широкому розумінні термін „Русь” літописці відносили до всієї території Київської Русі, до всіх східних слов'ян.**
- **Походження терміну „Русь” пов'язували з гідронімами і топонімами, які залишилися на Подніпров'ї: від назв річок Рось, Росава, Роставиця, Роска та ін.**

Перші князі

Кий, Щек, Хорив (V – VI ст.)

Аскольд, Дір (кін. IX ст.)

Олег (882 - 912 р.р.)

Ігор (912-945 р.р.)

Ольга (945 -964)

Аскольд і Дір

? – 882 р.

Діяльність

**Укріплення держави
та війська;**

**Спроба укріплення
влади за допомогою
релігії**

(християнства);

Вихід Київської

держави на

міжнародну арену

(вдалий похід на

Візантію у 860 р.)

Вбивство Аскольда і Діра

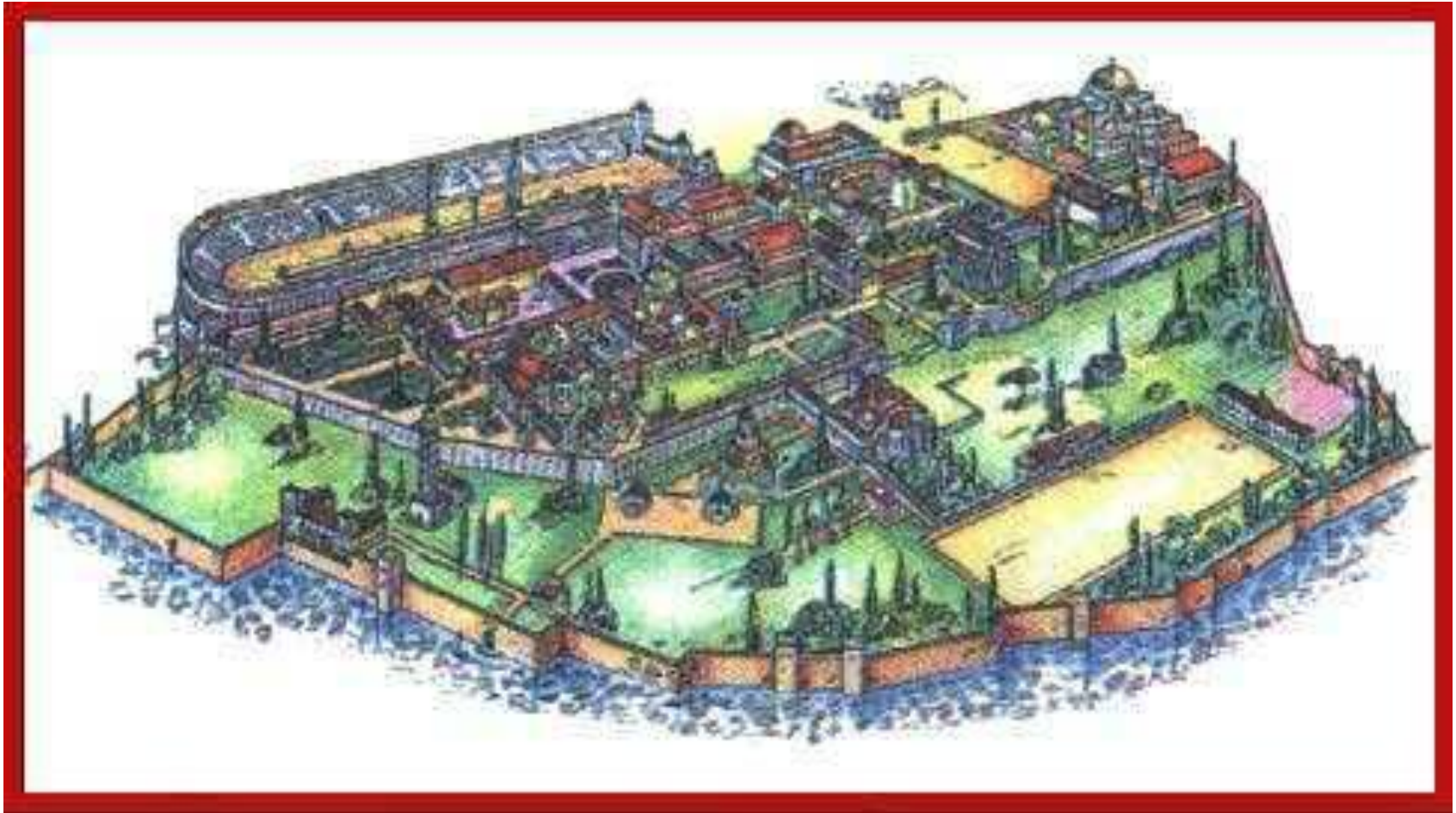
ВІЩИЙ ОЛЕГ

882 – 912 рр.

**У 882 Олег здобув Київ. При
взятті Києва він убив
київського князя Аскольда.
Приєднує сіверян,
радимичів, деревлян і ін.
У 907 році Олег вирушив в
похід на Константинополь
Вершиною його здобутків
вважають похід на
Константинополь і угоду з
Візантією 911 р.
Боротьба з Хазарським
каганатом.**

Макет Константинополя

князь Ігор

912 – 945рр

походи на Константинополь (Царьград) у 941 та 943 роках. У 944 році між Києвом і Царгородом було досягнуто згоди і укладено союзну і торговельну угоду. Боротьба з печенігами. Походи на Закавказзя Вбитий древлянами, при спробі вдруге зібрати данину.

Ольга
•945 – 964 рр.

- Помстилася древлянам за смерть чоловіка Ігоря.
- Правила Руссю в роки неповноліття свого сина Святослава
- Впорядкувала збір податків (полюддя і погости)
- Близько 955 прийняла християнство
- 964 рік - відхід Ольги від державних справ.
- Віддавала перевагу дипломатії, а не військовим діям

СВЯТОСЛАВ

**Святослав
964 – 972 рр.**

- Святосла Хоробрий,
Святослав-завойовник.
Більшу частину правління
провів у походах.
- У 964 році князь
Святослав здійснив свій
перший похід на землі
слов'янського племені
в'ятичів. В'ятичі
підкорилися Києву.
- У 967 році Святослав
переміг болгарське військо
- Навесні 972 року князь на
дніпровських порогах
загинув у битві з
печенегами.

КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА
за князівства Ігоря, Ольги та Святослава

- Східнослов'янська держава - Київська Русь

великий князь
Володимир

Володимир (980 – 1015 рр.).

- 980 - 1015 рр
- захопив престол в результаті міжусобних воєн.
- За його правління Київська держава перетворилася у найбільшу країну Європи.

- у 981 р. повертає до складу Русі землі племінних князів хорватів і дулібів, 981- 984 рр. радимичів і в'ятичів, що призвело до **завершення процесу складання державної території, визначилися її кордони;**
- **провів адміністративну реформу** – посадив на місця своїх намісників (сини і старші дружинники), **що значно зміцнило систему державної влади на місцях;**
- **зміцнення рубежів держави** – наприкінці X ст. була створена величезна за розмахом, складна і розгалужена система волів, фортець, укріплених міст, що мал. Захистити Русь від печенігів;
- **провів судову реформу**

У 988 р. Володимир охрестив Русь.

- Значення
- підняло авторитет великого князя
- зміцнило міжнародні зв'язки
- сприяло об'єднанню розрізнених слов'янських племен в єдину державу
- дало поштовх для розвитку культури, науки, моралі Київської Русі.

- Східнослов'янська держава - Київська Русь

"Місто Володимира" у Києві, X - XIII ст., фрагмент макета "Стародавній Київ"

- Східнослов'янська держава - Київська Русь

Ярослав Мудрий

Ярослав Мудрий (1019 – 1054 рр.).

- Внутрішня політика:
- фортифікація південних рубежів держави (захист держави від печенігів);
- зміцнення міжнародного авторитету держави;
- остаточно утвердилося християнство, розвивалася культура: було розбудовано і прикрашено Київ, зведено Золоті ворота, побудовано Софійський собор, а в ньому створено першу бібліотеку і школу, Києво-Печерський монастир, розквіт давньоруської книжності;
- 1039 р. заснована митрополія, митрополитом став Іларіон;
- складено перший писемний збірник законів „Руська Правда”;
- стабілізувалася державна територія й кордони;
- вдосконалився державний апарат.

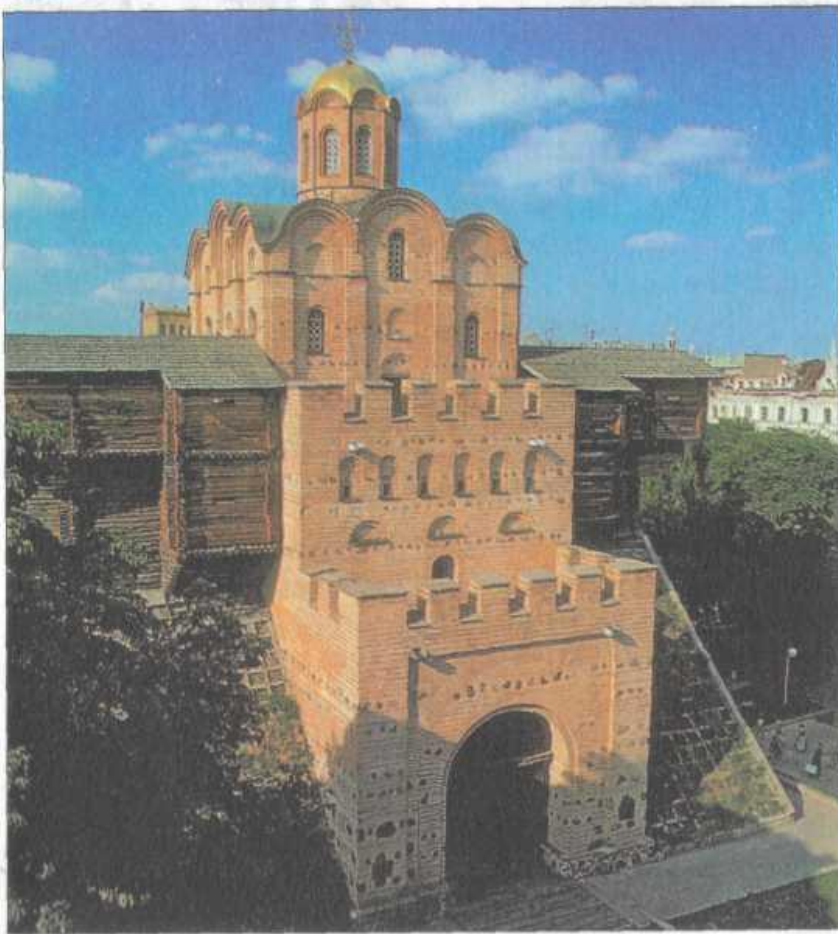
- Зовнішня політика:
- 1030 р. підпорядкував західний берег Чудського озера, у 1031 р. були відвойовані червенські міста, захоплені польськими феодалами у 1018 р.;
- 1036 р. розбив печенігів. Вони вже ніколи не нападали на Русь. На честь цієї перемоги в Києві було закладено Софійський собор.
- продовжуючи зміцнювати західні рубежі країни він провів кілька успішних походів проти ятвязьких (1038) і литовських (1040) племен.
- ***Таким чином, за Ярослава Мудрого Київська Русь сягнула зеніту свого розквіту й могутності, ставши в ряд з головними країнами середньовічного світу.***

- Східнослов'янська держава - Київська Русь

Анна
Ярославна,
королева
французська

Зміцнення обороноздатності Києва

- Відбудова Києва, зміцнення його обороноздатності. Навколо Києва Ярослав Мудрий збудував велетенські земляні вали завдовжки 3,5 км, заввишки 14 м і завтовшки 30м. На цих валах стояли високі дубові стіни. Перед валами були викопані глибокі рови, заповнені водою.

Софійський собор

Звичаєве право

“Руська Правда”

- Ст.1. Якщо людина вб’є людину, мстити може брат за брата або батько, або син двоюрідний, або племінник з боку матері. Якщо хто з них не бажає або не має можливості помститися, то хай одержить 40 гривень за вбитого.
- Ст.11. За вбивство княжого служителя, кухаря та конюха платиться 40 гривень.
- Ст.12. За огнищанина (князівського управителя) – 80 гривень.
- Ст.13. За простого служителя – 12 гривень.
- Ст. 14. За вбивство ремісника і ремісниці – 12 гривень.
- Ст.15. За смерда і холопа – 5 гривень, за рабиню – 6 гривень.
- Ст.86. А збору замість випробування залізом платити 10 кун

Династичні зв'язки Ярослава Мудрого

Ярослав був одружений з донькою шведського короля Інгігердою.

Сестра Доброніга вийшла заміж за польського короля Казимира.

Син Всеволод одружився з донькою візантійського імператора Анастасією.

Син Ізяслав одружився з сестрою польського короля Казимира Гертрудою.

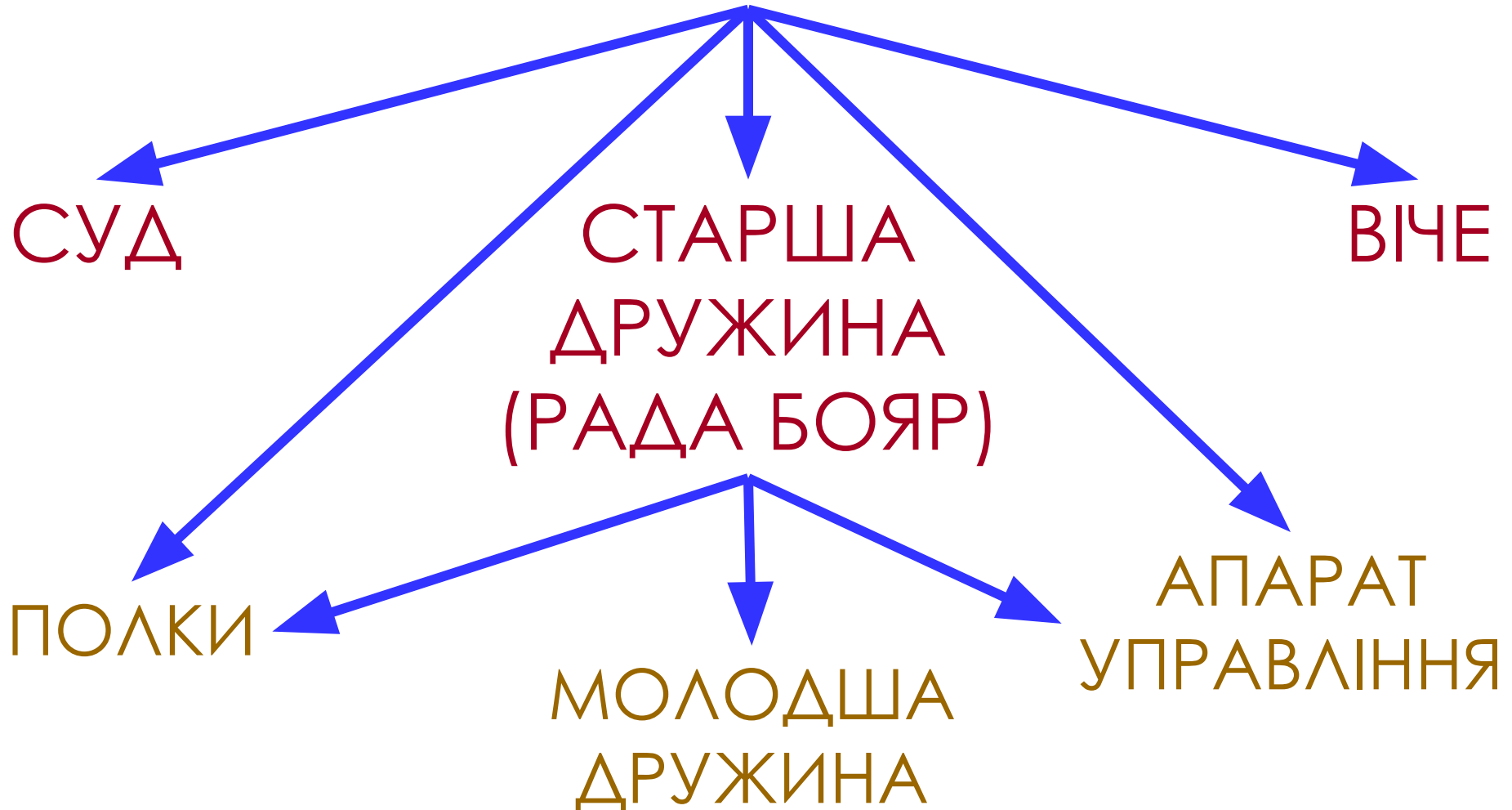
Син Святослав – з онукою германського цісаря Генріха II.

Дочка Анастасія одружилася з угорським королем Андрієм I.

Дочка Єлизавета – з норвезьким королем Гаральдом Суворим.

Дочка Анна стала дружиною французького

КНЯЗЬ

ПОПЕРЕДНЯ

НАСТУПНА

ВИХІД

Феодальна роздробленість Київської Русі (XII – XIIIст.)

- Феодальна роздробленість— це закономірний процес, який є неминучим періодом розвитку феодалізму.
- Причини роздробленості Київської Русі
- Зростання феодальної власності на землю, посилення місцевої землевласницької знаті
- Панування натурального господарства, слабкість торговельно-економічних зв'язків між удільними князівствами
- Ослаблення влади київського князя, зростання військової могутності місцевих князів. Зміцнення удільних князівств.
- Зміна європейських торговельних шляхів, занепад шляху «із варягів у греки»
- Постійні чвари, суперечки між князями, які виливалися у криваві міжусобні війни.
- Утворення православних єпархій у великих містах, які стали осередками утворення незалежних князівств

Наслідки політичної роздробленості Київської Русі

- *Позитивні наслідки.*
- Роздробленість прискорила формування української народності. Відбувалося становлення української мови як різновиду слов'янської.
- Відбувався подальший розвиток української цивілізації: поглиблення економічних зв'язків, економічне піднесення удільних князівств, заснування міст як центрів ремесла й культури.
- Значно розвинулася державотворчість української народності, з'явилася назва «Україна» (назва "Україна" вжита у Київському літописі для означення Переяславщини при опису подій 1147р.)

- *Негативні наслідки* Київська.
- Русь як єдина держава припинила своє існування. Виокремлюють найбільші князівства: Київське, Переяславське, Чернігово-Сіверське, Волинське, Галицьке – саме вони стали основою формування Української держави.
- Князівства, що утворилися на її території, були не такими могутніми державами, як Київська Русь.
- Київ перестав бути економічним, політичним і церковним центром Русі.
- Відбулося послаблення Русі й посилилася небезпека захоплення її території сусідніми державами: монголо-татари, поляки, литовці, німці-хрестоносці і ін.

Галицько-Волинське князівство

- 1199 р. Галицьке і Волинське князівства об'єднав в одне ціле волинський князь Роман Мстиславович.
- У 1202— 1203 рр. поширює свою владу на Київщину та Переяславщину. Користувався повагою і авторитетом у середовищі князів. Історики вважають, що саме цей Роман Мстиславович міг би об'єднати землі Київської Русі під своєю владою
- В 1205 р. під час війни з Польщею Роман Мстиславович потрапив у засідку і загинув. Після цього потужне державне утворення на тривалтий час розпадається .

- **Галицько-Волинське князівство**

Данило, король галицько-руський

Данило Галицький

- Син Романа – Данило почав важку боротьбу за спадщину батька.
- у 1238 р. Данило зміг оволодіти Галичем, перемігши об'єднані сили боярства, угорських і польських феодалів. Волинські землі отримав Василько, хоч обидва князівства існували як єдине ціле.

- Внутрішня політика Данила Галицького була скерована на посилення держави. Розбудовувалися міста, поставали нові — Львів, Холм. У 1239 р. до князівства було приєднано Київ. Зміцнювалася православна церква, розвивалася культура.
- У 1253 р. в м. Дорогожині Данило був коронований папським легатом. Він став 1-м українським королем.
- Галицько-Волинське князівство перетворилося на королівство.

- **Галицько-Волинське князівство**

корона короля Данила Романовича Галицького, надіслана папою Інокентієм IV на його коронацію в Дорогичині в 1253 р.

Історія України
Галицько-Волинське князівство
корона короля Данила Романовича Галицького, надіслана папою Інокентієм IV на його коронацію в Дорогичині в 1253 р.

- головним союзником Данила Романовича у 1251 р. в боротьбі з монголо-татарами став володимиро-суздальський князь Андрій Ярославич. Ординці вирішили розбити русичів поодинці та наслали на Андрія величезне військо. У 1258 р. ординці на чолі з Бурундаєм змусили Данила Галицького зруйнувати власні великі фортеці — Львів, Володимир, Лучеськ.

- У 1264 р. Данило Романович помирає. Починається поступовий занепад Галицько-Волинського князівства.
- Волинню до 1270 р. володів його брат Василько, а Галичиною та Холмщиною — сини Данила Лев, Мстислав і Шварпо.

Лев (1264—1301 рр.)

- переніс столицю князівства до Львова. Домовившись із татарами, він здійснив разом з ними походи на Польщу, Литву, Угорщину, приєднавши до своїх володінь Закарпаття з Мукачевим та Ужгородом.

Юрій I (1301—1308 чи 1315 рр.)

- По смерті Лева його син Юрій I (1301—1308 чи 1315 рр.) знову очолив єдину Галицько-Волинську державу, оскільки після Василька династія Романовичів на Волині фактично не продовжилася. Столицею князівства стає Володимир-Волинський.

• Галицько-Волинське князівство

князь Юрій Львович

Андрій і Лев II (1308 чи 1315 — 1323)

- Сини Юрія I Андрій і Лев II (1308 чи 1315 — 1323) були останніми з роду Романовичів галицько-волинськими князями і правили разом. Вони уклали мирні угоди з хрестоносцями, Литвою, Польщею. Загинули у бою з татарами.

- Галицько-Волинське князівство

князь Андрій Юрійович

Юрій II Болеслав Тройденович.

- урегулював стосунки з Золотою Ордою і Великим князівством Литовським, здійснивши у 1337 р. спільний з татарами похід на Люблін. Це в свою чергу викликало відсіч Польщі та Угорщини. Юрій II змушений був підписати Вишеградську угоду про те, що по його смерті трон переходить польському королеві Казимиру III. Після цього галицькі бояри, не гаючи часу, отруїли останнього галицько-волинського князя.

- Галицько-Волинське князівство

князь Юрій Тройденівич

- ***Будучи безпосереднім спадкоємцем Київської Русі, Галицько-Волинське князівство відіграло надзвичайно важливу роль в історії українського народу:***
- зберегло від завоювання та асиміляції південну та західну гілки східного слов'янства, сприяло їхній консолідації та усвідомленню власної самобутності;
- стало новим після занепаду Києва центром політичного та економічного життя;
- модернізувало давньоруську державну організацію;
- розширило сферу дії західноєвропейської культури, сприяло поступовому подоланню одностороннього візантійського впливу;
- продовжило славні дипломатичні традиції Київської Русі, ще 100 років після встановлення золотоординського іга представляло східнослов'янську державність на міжнародній арені.

Початок Литовсько-польської експансії на Україну у XIV ст.

- В 40-х роках XIV ст. українські землі зазнали розчленування. Після війни 1351—1352 рр. між Польщею і Литвою Галичина залишилась під владою Польщі, а Берестейщина і Волинь перейшли до Литовської держави.

- за князя Гедиміна (1316—1341 рр.) вона захоплює значну частину Білорусі, а його сини Ольгерд і Кейстут приєднують Чернігово-Сіверщину (1357—1358 рр.), Поділля (1363 р.), Київщину (1362 р.). Відтепер історія українських земель стає пов'язаною з історією феодальної Литви.

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

великий
князь литовський
Ольгерд

- з XVI ст. на українських землях діяли Литовські статuti — кодекси середньовічного права Великого князівства.
- Попри те, що власне литовські землі становили приблизно лише одну десяту всієї держави, литовці не асимілювалися у східнослов'янському етносі, а навпаки, чимдалі посилювали централістські тенденції.

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

польсько-литовське
проникнення в Україну

- Значною подією стала перемога литовсько-українсько-білоруського війська над татаро-монголами на Синіх Водах у 1362 р. Фактично татаро-монгольське іго на українських землях було ліквідоване за часів правління Вітовта, сина **Кейстута** (1392— 1430 рр.)

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

великий князь
литовський Вітовт

Історія України
Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

Кревська унія

- В серпні 1385 р. у м. Крево було підписано угоду про об'єднання (унію) між Великим князівством Литовським і Польським королівством. Литовський князь Ягайло одружується з польською королівною Ядвигою.
- Ягайло переходить в католицьку віру, проголошує католицтво єдиною релігією для населення Литви і стає польським королем.

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

королева
польська Ядвіга

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

король польський
і великий князь литовський
Володислав II Ягайло

Братський компроміс.

- в 1392 р. у м. Острові підписується компромісна угода, за якою Польща визнавала Вітовта довічним правителем Литви.
- Продовжуючи політику централізації, Вітовт ліквідує Волинське, Подільське та Київське князівства, тим самим фактично скасувавши колишню автономію українських земель.

Грюнвальдська битва

- Позиції Польщі та Литви посилилися під час Великої війни проти Тевтонського ордену (1409—1411 рр.), особливо після Грюнвальдської битви (1410 р.), в якій на боці союзників виступили чесько-моравські, угорські, татарські, волоські загони, а також українці, росіяни та білоруси.

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

Грюнвальдська
битва, 1410 р.

Свидригайло Ольгердович.

- Все це не могло не викликати опору проти покатоличення і засилля польських феодалів. По смерті Вітовта у 1430 р. цей рух очолив молодший брат Ягайла — Свидригайло Ольгердович.

- Українські землі під владою іноземних держав XIV - XV ст.

великий
князь литовський
Свидрігайло

- В кінці XV — XVI ст. Велике князівство Литовське втрачає свою колишню могутність, а українські землі у складі Литви остаточно втрачають автономні права. Одночасно посилюється вплив централізованої Російської держави, яка проголошує свої права на територію Південно-Західної Русі. В українських землях посилюються проросійські настрої.
- У 1508 р. відбувається повстання під керівництвом князя М. Глинського проти литовських магнатів. Це була остання спроба українських князів відібрати свої землі у Литви. Але через їхні нерішучі дії вона зазнала поразки.

Герб Михайла Глинського

Люблінська унія (1569 р.)

- *Причини й передумови об'єднання ВКЛ і Польщі*
- Ослаблення Литви внаслідок московсько-литовських війн (кін.ХV – поч.ХVІ ст.);
- прагнення Польщі отримати українські землі й залежних селян;
- прагнення українських, білоруських, литовських шляхтичів мати рівні права з польськими землевласниками;
- необхідність організації спільного ефективного захисту від турецько-татарських набігів та протидіяти Москві.

- *Люблінська унія (1569 р.)*
- Польща та Литва об'єдналися в єдину державу – Річ Посполиту;
- державу очолив один правитель – король польський і великий князь литовський;
- король обирався польсько-литовським сеймом;
- створено єдині органи державного управління;
- єдина монета;

- польська шляхта отримала право на землеволодіння в Литві, а литовці – у Польщі;
- Польща та Литва проводили спільну зовнішню політику;
- українські землі переходили під владу Польщі й ділилися на воєводства.
- Литовське князівство зберегло певну автономію в судочинстві та виконавчій владі.

Наслідки Люблінської унії для України:

- український народ зазнав закріпачення й тяжкого феодального гноблення;
- насаджувався католицизм;
- розгорнулася національно-визвольна народна боротьба;
- виграла лише місцева шляхта, що отримала рівні права з польською шляхтою;
- український народ втрачав свою політичну верхівку, яка полонізувалася та переходила до католицької віри.

Брестська церковна унія 1596р.

- *причини укладення унії:*
- – прагнення католицької церкви розширити свій вплив і підпорядкувати православних папі римському;
- – Річ Посполита вважала єдину віру чинником, що укріплює державу, і розцінювала унію як перехідний етап до чистого католицизму;
- – православні духовенство і знать намагалися позбавитися нерівноправності з католиками, посилити свої позиції, досягти зближення із західноєвропейською культурою.

Зміст Берестейської унії (1596р.):

- православна і католицька церкви об'єдналися в *греко-католи-цьку (уніатську)*;
- уніатська церква зберігала православні обряди, церковнослов'янську мову, право на митрополичу та єпископські кафедри, право на одруження нижчого духовенства;
- уніатська церква визнавала зверхність папи римського, учення католицької церкви;
- уніатське духовенство зрівнювалося в правах із католицьким, звільнене від уплати податків;
- шляхта та міщани, які прийняли унію, також зрівнялися в правах із католиками, набули права обіймати посади в державних і міських урядах.

Наслідки Берестейської унії для України

- *Наслідки укладення Берестейської унії:*
- – утворилася Українська греко-католицька церква, яка обстоювала національну ідентичність українців і чинила спротив окатоличенню;
- – почалася боротьба православних із греко-католиками, в українському суспільстві загострилися релігійні суперечності;
- – замість об'єднання українського суспільства – його розкол на православних і греко-католиків;
- – не відбулося обіцяне зрівняння в правах уніатів із католиками.